

ÚMLUVA O OCHRANĚ EVROPSKÉ FAUNY, FLÓRY A PŘÍRODNÍCH STANOVIŠŤ

Co je Bernská úmluva?

Úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva) (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) byla sjednána ve švýcarském Bernu 19. září 1979. Je zaměřena na ochranu evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť. Úmluva vstoupila v platnost 1. června 1982. Sekretariát Bernské úmluvy sídlí ve Štrasburku, v sídle Rady Evropy. Úmluva má 45 smluvních stran (k 30. 9. 2006) z evropského i afrického kontinentu. Smluvní stranou je také Evropské společenství.

Jaké jsou cíle Bernské úmluvy?

- chránit planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy a jejich přírodní stanoviště
- prosazovat při ochraně spolupráci mezi státy
- klást zvláštní důraz na ochranu ohrožených a zranitelných druhů, a to včetně stěhovavých druhů

Co je předmětem Bernské úmluvy?

Smluvní strany se zavázaly přísně chránit celoevropsky významné druhy a poddruhy planě rostoucích rostlin (Příloha I) a volně žijících živočichů (Příloha II). Ty je zakázáno např. sbírat, trhat, odřezávat, vytrhávat, respektive vyrušovat, poškozovat, odchytávat z přírody, držet, obchodovat na vnitřním trhu a záměrně usmrcovat (patří sem např. střevíčník pantoflíček, koniklec otevřený, resp. vydra říční, čáp bílý, všechny druhy evropských dravců a sov). V příloze III nalezneme takové druhy živočichů, které smluvní strany nemusejí přísně chránit, ale jejichž využívání by mělo probíhat rozumným způsobem, aby neohrozilo existenci těchto organismů (např. bobr evropský, rys ostrovid). Příloha IV obsahuje seznam zakázaných prostředků lovu či zabíjení živočichů jako je používání pytláckých smyček a ok, lepidel či vybušnin.

Jak vyplývá již ze samotného názvu, ukládá uvedená Úmluva smluvním stranám přijmout vhodná a potřebná právní a správní opatření také k ochraně biotopů všech druhů fauny a flóry, zejména těch, které jsou podle ní přísně chráněny. Opakovaně se totiž potvrdilo, že péče o biotopy zůstává zdaleka nejen neúčinnějším, ale většinou i nejlevnějším způsobem, jak v krajině udržet životaschopné populace původních planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů.

Několik definic ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Volně žijící živočich je jedinec živočišných druhů, který se vyskytuje v přírodě a není v přímé péči člověka.

Planě rostoucí rostlina je jedinec nebo kolonie rostlinných druhů včetně hub, jejichž populace se udržují v přírodě samovolně. Rostlinou jsou všechny její podzemní i nadzemní části,

Přírodní stanoviště je přírodní nebo polopřírodní suchozemská nebo vodní plocha, která je vymezena na základě geografických charakteristik a charakteristik živé a neživé přírody

Biotop je soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace, společenstva. Biotop je takové místní prostředí, které splňuje nároky charakteristické pro druhy rostlin a živočichů.

Ochrana přírody a krajiny – péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

Zvláště chráněné druhy – lze vyhlásit takové druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné. Dělí se podle stupně ohrožení na kriticky, silně ohrožené a ohrožené.

Jak Bernská úmluva funguje?

Hlavním rozhodujícím a koordinujícím orgánem Bernské úmluvy je Stálý výbor, v němž jsou zastoupeny všechny smluvní strany a který se schází každý rok. Úmluva má také zvláštní kontrolní mechanismus, kdy občan nebo organizace ze státu, který je smluvní stranou Bernské úmluvy, může upozornit Sekretariát, že podle jejich názoru neplní vláda dané země v určitém konkrétním případě závazky, které na sebe přistoupením k Úmluvě převzala. Stálý výbor tuto stížnost v případě, že je oprávněná, vyslechne a požádá vládu příslušné země o oficiální stanovisko. Jestliže dá za pravdu stěžovateli, navrhne uvedenému státu konkrétní doporučení pro nápravu a vyzve jej, aby je naplnil. Případ je uzavřen teprve tehdy, pokud Stálý výbor uzná, že uvedená smluvní strana jeho doporučení naplnila dostatečným způsobem.

Zasedání Stálého výboru se účastní také zástupci nevládních organizací, občanských sdružení a odborných společností. Vedle zástupců vlád mají rovněž možnost vyjadřovat se k projednávaným otázkám, bez práva hlasovat.

Úmluva v ČR

ČR po dlouhých obdobích příprav přistoupila k Bernské úmluvě na základě usnesení vlády č. 523 z 27. srpna 1997 a smluvní stranou se stala 1. 6. 1998 (č. 107/2001 Sb. m. s.). ČR však k Úmluvě přistoupila s výhradami proti zařazení některých ptačích a savčích predátorů (vlk, medvěd hnědý, káně lesní, káně rousná, jestřáb lesní, poštolka obecná, výr velký) do Přílohy II. Tato výhrada se týká i zařazení sudokopytníka, kozy bezoárové. Ta na našem území není původním druhem a vyskytuje se pouze v oborovém chovu. Poslední výhradou přistoupení je zařazení poloautomatických a automatických zbraní se zásobníkem schopným pojmout více než dva náboje do Přílohy IV. Přes tyto výhrady je ČR plnohodnotným členem Úmluvy, podává pravidelné zprávy o jejím naplňování. Gestorem je Ministerstvo životního prostředí za spolupráce Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, jejíž pracovníci se zapojili do aktivní účasti v odborných pracovních skupinách Úmluvy již od začátku 90. let. Na území ČR byla v rámci přípravy vytvořena soustava chráněných území Evropských společenství (ES) Natura 2000 vymezeny lokality soustavy Smaragd, zaměřené na výskyt celoevropsky významných druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů z Přílohy I. a II. přírodních stanovišť.

Bernská úmluva a česká legislativa

Česká republika přejala závazky Úmluvy k ochraně druhů a stanovišť zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, druhy vyjmenované v Přílohách I, II, III jsou chráněné prostřednictvím vyhlášky č. 395/1992 Sb. Tento zákon rovněž přejímají důležité směrnice ES v ochraně přírody, a to zejména směrnici 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které plně odrážejí ustanovení Bernské úmluvy.

Kde najdu informace o Úmluvě v ČR?

<http://www.chm.nature.cz>

Související odkazy:

http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/environment/nature_and_biological_diversity/Nature_protection/index.asp#TopOfPage

Oficiální stránky Bernské úmluvy

<http://www.env.cz>

Oficiální stránky Ministerstva životního prostředí

<http://www.nature.cz>

Oficiální stránky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR